

Fakta fra evalueringen af gymnasiereformens intention om styrket skriftlighed

Baggrund

Gymnasiereformen, der trådte i kraft i 2017, har som overordnet mål at styrke elevernes faglighed, trivsel og overgang til videregående uddannelse. Som et centralt element i intentionen om at styrke elevernes faglighed og overgang til videregående uddannelser er der en række initiativer i reformen, der tilsammen skal støtte op om, at elevernes skriftlige forudsætninger og kompetencer styrkes.

I dette faktaark fremgår udvalgte og foreløbige resultater fra evalueringen gennemført i 2020 for alle fire gymnasiale uddannelser med fokus på styrket skriftlighed. Reformen følges frem til 2021.

Centrale resultater

- En negativ udvikling i arbejdet med elevernes skriftlige kompetencer er vendt.
- Implementeringen af de nye rammer for større skriftlige opgaver er godt på vej på alle uddannelsestyper.
- Timepuljen til særlige faglige aktiviteter bruges i vidt omfang til at understøtte arbejdet med skriftlighed, men der er fortsat udfordringer med at administrere den.
- Der er et udbredt fokus på formativ feedback i arbejdet med skriftlighed på alle uddannelsestyper.

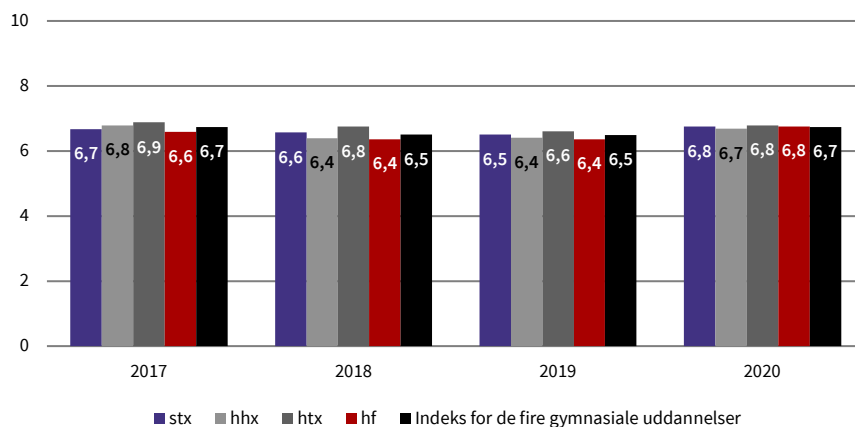
Kontakt

- Chefkonsulent Kristine Hecksher, 20 37 57 52, khe@eva.dk.

Negativ udvikling i arbejdet med elevernes skriftlige kompetencer er vendt

Lærere og elever gav i foråret 2020 udtryk for, at lærernes fokus på skriftlighed var på samme relativt høje niveau som før reformen på alle fire gymnasiale uddannelser. Fra 2017-19 var der ellers sket et dyk i elevernes oplevelser af, i hvilken grad deres skriftlige kompetencer var et fokus i undervisningen. Den negative udvikling i forhold til at gøre skriftlighed til en integreret del af fagene fra reformens første år ser således ud til at være vendt.

Indeks over elevernes oplevelse af fokus på skriftlighed i undervisningen, 2017-20

Note: Indekset over elevernes oplevelse af fokus på skriftlighed i undervisningen går fra 1-10, hvor 1 angiver "helt uenig" og 10 angiver "helt enig". Indekset består af elevernes svar til spørgsmålene: "Hvor enig eller uenig er du i følgende sætning om skriftlighed i faget...?", "Min lærer er god til at forklare, hvordan man laver et godt skriftligt produkt inden for dette fag", "Min lærer har stort fokus på, at det endelige skriftlige produkt er godt", "Min lærer har stort fokus på den skriftlige proces". Spørgsmålene er stillet til alle elever på de treårige uddannelser samt hf.

Note: Udviklingen i elevernes oplevelse af fokus på skriftlighed i undervisningen fra 2017-20 er signifikant på hf.

Alle uddannelser er godt i gang med at implementere de nye rammer for større skriftlige opgaver

Arbejdet med de nye rammer for større skriftlige opgaver på de tolv caseskoler, som medvirker i evalueringen af gymnasireformen for skoleåret 2019/20, indikerer, at man er godt i gang med implementeringen af de nye rammer på gymnasierne. Caseskolerne har i første omgang haft fokus på at få de overordnede strukturer og rammer på plads, men har haft vanskeligt ved at evaluere indsatserne i skoleåret 2019/20 pga. nedlukningsperioden i foråret 2020.

Ledere og lærere oplever, at det er positivt, at de nye rammer har et større fokus på vejledning og mundtlig formidling, mens der er udfordringer forbundet med elevernes oplevelse af løbende progression frem mod de større skriftlige opgaver på de treårige uddannelser. Om udfordringerne skyldes reformen er dog ikke muligt at afgøre i evalueringen, da temaet ikke blev undersøgt i baselinemålingen, der blev gennemført som udgangspunkt for evalueringen i 2017.

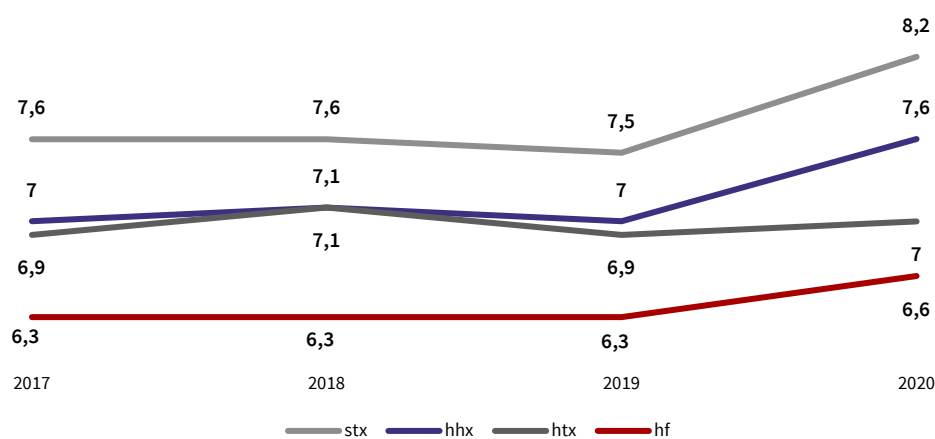
Eleverne på stx, hhx og hf fik generelt højere karakterer i de større skriftlige opgaver i skoleåret 2019/20

Som det fremgår af nedenstående figur fik eleverne på stx, hhx og hf i gennemsnit højere karakterer i de større skriftlige opgaver (SRP, SOP og SSO) i skoleåret 2019/20 end i de foregående skoleår. Dette kan indikere, at de nye rammer for de større skriftlige opgaver på stx, hhx og hf bidrager til at styrke elevernes kompetencer til at skrive større skriftlige opgaver.

Resultatet bør dog læses med forbehold for, at karaktergivningene kan være påvirket af COVID-19-foranstaltningerne i foråret 2020, samt at evalueringsformen har ændret sig på de treårige uddannelser (den skriftlige aflevering suppleres nu af et mundtligt forsvar).

Der ses ikke en tilsvarende positiv udvikling blandt eleverne på htx, hvilket kan hænge sammen med, at hovedparten af tredjeårseleverne på htx gennemførte SOP i vinterterminen med mundtligt forsvar inden nedlukningen i marts 2020.

Udviklingen i elevernes karakterer i de større skriftlige opgaver, 2017-20

Note: Med større skriftlige opgaver henvises der i figuren til studieretningsprojekt (SRP) på stx i alle år samt hhx og htx i 2017, 2018 og 2019, studieområdeprojekt (SOP) på hhx og htx i 2020 og større skriftlig opgave (SSO) på hf i alle år.

De nye rammer på stx er fleksible og rummer både potentiale og udfordringer

Evalueringen viser, at afskaffelsen af almen studieforberedelse (AT) på stx skaber et potentiale for at bruge de flerfaglige aktiviteter til at bygge op til studieretningsprojektet (SRP) på en mere meningsfuld og sammenhængende måde. Det skyldes, at rammerne er mere fleksible end før reformen. Samtidig viser evalueringen, at der er risiko for, at det faglige samspil mellem fagene nedprioriteres, eller at lærerne ikke når at gennemgå alle faglige mål, som eleverne skal lære for at være klædt på til SRP, fordi der ikke som tidligere er afsat et fast antal timer til de læringsaktiviteter, der leder frem mod SRP.

Studieområdeforløbene fylder meget i arbejdet med nye rammer for hhx og htx

På de erhvervsgymnasiale uddannelser spiller de ændrede rammer for studieområdet en central rolle i skolernes arbejde med elevernes skriftlige udvikling. Evalueringen viser, at kompleksiteten i og mængden af studieområdeforløbene (6-7 forløb) betyder, at lærerne dels kan finde det udfordrende at nå at gennemgå alt fagligt kernestof i egne fag og dels kan mangle overblik over den samlede progressionsplan for studieområdet. Det er derfor en udbredt holdning blandt lærerne, at der er for mange studieområdeforløb, mens lederne generelt er mere positive. Elevernes vurdering af forløbene er blandede; de værdsætter genkendelighed og gentagelse i forløbene, mens de er mere kritiske, når lærerne ikke formidler tydelige læringsmål og sammenhæng i forløbene.

Positiv vurdering af de nye rammer for den større skriftlige opgave på hf

På hf medfører de nye rammer for den større skriftlige opgave mindre ændringer end på de treårige uddannelser. Evalueringen viser, at der er en overvejende positiv opfattelse af de nye rammer på hf-caseskolerne. Skolerne har særligt arbejdet med et styrket fokus på vejledning og tydelig sammenhæng mellem de læringsaktiviteter, der leder

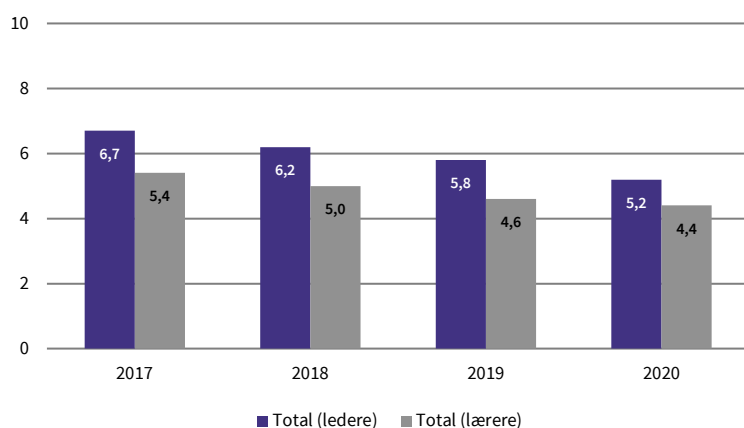
frem til den afsluttende skriftlige opgave (SSO). Skolerne har desuden arbejdet med at styrke elevernes skriftlige progression.

Timepuljen til særlige faglige aktiviteter bruges til at understøtte arbejdet med skriftlighed, men der er fortsat udfordringer med at administrere puljen

Evalueringen viser, at timepuljen er med til at understøtte arbejdet med elevernes skriftlige udvikling. Timepuljen bliver bl.a. brugt på aktiviteter som skriveworkshops, fokUSDage i fagene, differentiering i fagene og flerfaglige forløb – men også til aktiviteter, som ikke umiddelbart er inden for lovens intention (som lektiecafeer og studieture). Der er desuden store lokale variationer i den måde, timepuljen forvaltes på, og mange skoler har udfordringer med at administrere den.

Selvom lederne på de treårige uddannelser er mere positivt indstillede over for timepuljens potentialer end lærerne, viser nedenstående figur, at lederes og læreres vurdering af, i hvor høj grad timepuljen kan styrke kvaliteten af de treårige gymnasiale uddannelser, er lavere i 2020, end før reformen trådte i kraft (lederens og læreres vurdering af timepuljen var i 2017 baseret på deres forventninger til puljen). Det gælder for både ledere og lærere på alle treårige uddannelser.

Oversigt over, i hvilken grad ledere og lærere vurderer, at timepuljen kan styrke kvaliteten af de treårige gymnasiale uddannelser

Note: Figuren er udarbejdet på baggrund af ledere og læreres besvarelser på spørgsmålet: "På en skala fra 1 til 10, i hvor høj grad vurderer du, at timepuljen til særlige faglige aktiviteter kan styrke kvaliteten af de treårige gymnasiale uddannelser?", hvor 1 angiver "i meget lav grad", og 10 angiver "i meget høj grad".

Note: Den negative udvikling i vurderingen af timepuljen fra 2017-20 er signifikant for både ledere og lærere.

Eleverne oplever at få formativ feedback på deres skriftlige arbejde på alle fire uddannelser.

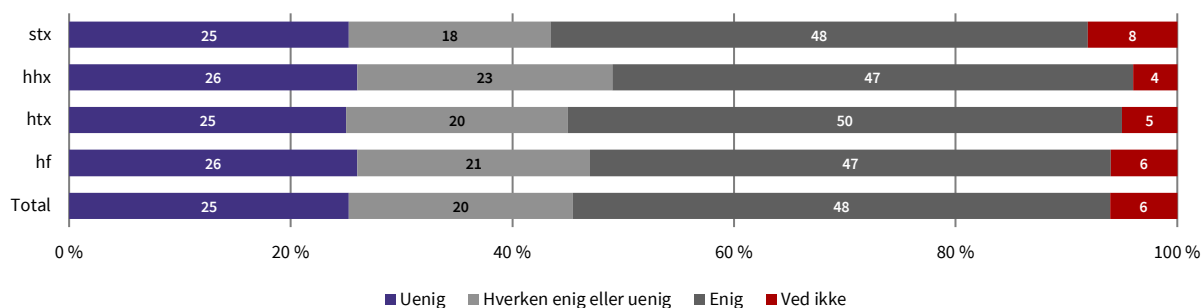
Evalueringen viser, at gymnasierne har et udbredt fokus på formativ feedback i arbejdet med elevernes skriftlighed, og elever inden for alle fire uddannelser oplever at få mange forskellige former for feedback på deres skriftlige arbejde. Det drejer sig både om feedback undervejs i en opgaveproces og feedback på deres slutprodukt. Feedback bliver givet af både lærere og andre elever rammesat af en lærer.

Skal de mange former for feedback hjælpe eleverne med at udvikle deres skriftlighed, viser evalueringen, at feedbacken skal være konkret og både fokusere på, hvad der fungerer godt, og hvad der kan forbedres. Evalueringen viser desuden, at tidspres blandt lærerne og et karakterfokus blandt eleverne kan udgøre barrierer for, at den formative feedback på skriftligt arbejde understøtter udviklingen af elevernes skriftlige kompetencer.

Eleverne har blandede oplevelser af, hvordan skolerne bruger digitale teknologier til at give feedback på deres skriftlige arbejde

Eleverne havde i foråret 2020 (under første COVID-19-nedlukning) blandede vurderinger af, hvor gode deres lærere var til at give dem digital feedback på deres skriftlige arbejde. Cirka halvdelen af eleverne i spørgeskemaundersøgelsen var enige i, at deres lærere på daværende tidspunkt var gode til at give dem digital feedback på skriftlige opgaver, mens hver fjerde elev var uenig i dette.

Elevers vurdering af, hvorvidt deres lærere er gode til at give feedback på skriftlige opgaver i digital form

Note: Figuren er udarbejdet på baggrund af elevernes holdning til udsagnet: "Min lærer [i et tilfældigt udvalg fag] er god til at give skriftlig feedback og kommentarer på skriftlige opgaver i digital form (fx tekstfiler, lydfiler eller på video)".

Svarkategorierne går fra 1 (meget uenig) til 10 (meget enig). Svarkategorierne 1-4 er slået sammen til 'uenig', 5-6 til 'hverken enig eller uenig', og 7-10 til 'enig'.

Evalueringens kvalitative analyse viser dog, at eleverne ikke skelner mellem digital og fysisk feedback. De lægger i stedet vægt på kvaliteten af indholdet i feedbacken, og om det bliver gjort klart for dem, hvordan de kan forbedre deres skriftlighed.

Lærerne fremhæver tid- og ressourcemangel som barrierer for styrket skriftlighed

Evalueringen viser, at mangel på tid og ressourcer ifølge ledere og lærere er væsentlige barrierer for implementeringen af de forskellige initiativer, der skal bidrage til at styrke elevernes skriftlighed.

Lærerne oplever disse barrierer:

- Færre timer til fordybelsestid mindsker omfanget af den skriftlige træning, som er knyttet til elevernes arbejde med afleveringsopgaver og lærernes feedback.
- Det er udfordrende at nå de faglige og studiemæssige mål i læreplaner i mange fag, hvilket bliver set som en tværgående barriere for arbejdet med elevernes skriftlige kompetencer.

Evalueringen viser dog, at det ofte er uklart for lærerne, om deres oplevelse af manglende tid skyldes ledelsens forvaltning af timepuljen, besparelser, reduktion i timer til selvstændigt skriftligt arbejde (fordybelsestid), reformen eller en blanding af alle fire forhold. Selvom oplevelsen af mangel på tid og ressourcer er udbredt, er det dog væsentligt at bemærke, at afskaffelsen af omprioriteringsbidraget i 2019 har betydet færre besparelser på skolerne end i reformens to første år, hvilket både ledere og lærere ser som en forbedring.

Om undersøgelsen

Dette faktaark består af udvalgte resultater fra den femte delrapport i følgeforskningsprogrammet til gymnasireformen, som løber frem til 2021 og gennemføres i samarbejde mellem Rambøll Management Consulting (Rambøll) og Danmarks Evalueringsinstitut (EVA). Styrelsen for Undervisning og Kvalitet er rekvirent på opgaven.

Hvert år frem mod 2021 gøres status over foreløbige resultater og fremdrift i implementering af reformen samt skolernes arbejde med at implementere reformen på de fire gymnasiale uddannelser. Desuden sætter følgeforskningen hvert år fokus på et særligt tema, som i år er styrket skriftlighed.

Datagrundlag for femte delrapport er baseret på tre datakilder:

- Registerdata om eleverne.
- Data fra årlige spørgeskemaundersøgelser blandt ledere, lærere, elever samt bestyrelsesformænd på 90 gymnasieskoler. I 2020 er spørgeskemaundersøgelserne gennemført i april og maj 2020.
- Kvalitative interviewdata fra interviews med lærere, elever og ledelse indsamlet som led i casebesøg på tolv institutioner (tre hf, tre stx, tre htx og tre hhx). I 2020 er casebesøgene gennemført i august og september. Lederinterviewene blev gennemført virtuelt i april.

Femte delrapport kan findes på www.emu.dk og www.eva.dk. Her findes også de andre publikationer fra undersøgelsen.